

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА

БАНКАРСКИ СЕКТОР У СРБИЈИ

Извештај за IV тромесечје 2016. године

јун, 2017. године

Садржај:

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ	3
1.1. Одабрани параметри банкарског сектора Србије.....	3
1.2. Концентрација и конкуренција	4
2. ПРОФИТАБИЛНОСТ	6
2.1. Показатељи профитабилности	6
2.2. Структура резултата	7
2.3. Оперативни добитак.....	10
2.4. Оперативни расходи.....	11
3. АКТИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА	12
3.1. Ниво и структура	12
3.2. Класификована актива	14
3.3. Кредити.....	15
3.4. Проблематични кредити	17
4. ПАСИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА.....	24
4.1. Структура извора средстава	24
4.2. Депозити	25
4.3. Укупно кредитно задужење банака	27
4.4. Обавезе према иностранству	28
4.5. Субординиране обавезе	29
5. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ	30
6. ЛИКВИДНОСТ БАНАКА	32
7. АДЕКВАТНОСТ КАПИТАЛА	33
9. РЕГУЛАТОРНЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	37

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ

1.1. Одабрани параметри банкарског сектора Србије¹

Банкарски сектор Србије је на крају децембра 2016. године чинила 31 банка са дозволом за рад², са организационом мрежом од 1.719 пословних јединица (2 пословне јединице више у односу на крај претходног тромесечја) и 23.847 запослених (174 мање у односу на крај претходног тромесечја).

Табела 1.1. Преглед одабраних параметара банкарског сектора Србије

(у млрд RSD, у %)

	Број банака	Актива		Капитал		Мрежа		Запослени	
		Износ	Учешће	Износ	Учешће	Број посл. јединица ¹⁾	Учешће	Број	Учешће
Банке у власништву домаћих лица	8	756	23,3%	130	20,6%	511	29,7%	6.045	25,3%
Државне	6	561	17,3%	76	12,0%	433	25,2%	5.229	21,9%
Приватне	2	195	6,0%	54	8,6%	78	4,5%	816	3,4%
Банке у власништву страних лица	22	2.486	76,7%	502	79,4%	1.208	70,3%	17.802	74,7%
Италија	2	884	27,3%	188	29,8%	244	14,2%	4.237	17,8%
Аустрија	3	494	15,2%	95	15,0%	213	12,4%	3.236	13,6%
Грчка	4	403	12,4%	93	14,7%	283	16,5%	4.215	17,7%
Француска	3	327	10,1%	53	8,3%	206	12,0%	2.533	10,6%
Остали	10	378	11,7%	73	11,6%	262	15,2%	3.581	15,0%
Укупно банкарски сектор	30	3.242	100,0%	632	100,0%	1.719	100,0%	23.847	100,0%

¹⁾ Пословне јединице обухватају све облике делова пословне мреже: централе, филијале, експозитуре, шалтере и друге пословне јединице.

Извор: Народна банка Србије

У четвртном тромесечју 2016. године, настављен је тренд смањења укупног броја запослених у банкарском сектору Србије. Смањење броја запослених на нивоу сектора за 174 је резултат повећања броја запослених евидентираног код 13 банака за укупно 125 новозапослених и смањења броја запослених за укупно 299 забележеног код 14 банака. Промене у броју пословних јединица у четвртном тромесечју 2016. године су биле следеће: код 7 банака је смањен број пословних јединица за укупно 13 јединица, док је код 6 банака евидентирано повећање за укупно 15 пословних јединица.

¹ Сви подаци у Извештају дати су на основу извештаја које су банке дужне да достављају Народној банци Србије, а које нису ревидирали екстерни ревизори, нити је њихова исправност била предмет непосредне контроле Народне банке Србије.

² Bank of China Srbija a.d. Beograd добила је дозволу за рад 20.12.2016. године, али подаци о њеном пословању нису укључени у ову информацију.

Укупна нето билансна актива банкарског сектора Србије је на крају децембра 2016. године износила 3.241,5 млрд дин. (повећање за 2,2% у односу на треће тромесечје 2016. године), а укупан билансни капитал 632,5 млрд дин. (смањење за 2,6% у односу на крај претходног тромесечја).

Банке у већинском власништву домаћих лица (приватних лица и Републике Србије) су у односу на претходно тромесечје незнатно смањиле тржишни удео (са 23,9% на 23,3%). Учешће банака у већинском власништву страних лица незнатно је повећано (са 76,1% на 76,7%) и праћено је номиналним повећањем билансне суме ових банака за 3,0%. У четвртом тромесечју 2016. године, у структури банака посматрано према власништву није било промена.

Доминантно учешће у банкарском сектору Србије и даље имају банке пореклом из Италије, Аустрије, Грчке и Француске (12 банака) са уделом у укупној билансној суми од 65,0% - незнатно повећање учешћа за 0,6 п.п. у односу на треће тромесечје.

1.2. Концентрација и конкуренција

Банкарско тржиште Србије и даље одликује задовољавајући степен конкуренције и ниска концентрација активности. Вредност Херфиндал-Хиршмановог³ индекса указује на одсуство концентрације у свим посматраним категоријама (видети Табелу 1.2.1.). Дужи временски период највише вредности Херфиндал-Хиршмановог индекса забележене су код депозита (превасходно депозита становништва), док је најнижа вредност забележена код кредита становништву.

Табела 1.2.1. Показатељи концентрације и конкуренције

(учешће %)

	Првих 5 банака	Првих 10 банака	НН ¹⁾
Актива	54,7	77,4	813
Кредити бруто (укупни)	51,2	74,7	736
Кредити становништву	49,9	76,3	728
Кредити привредним друштвима	52,3	78,2	768
Депозити (укупни)	54,3	77,9	827
Депозити становништва	56,8	80,3	939
Приходи (укупни)	59,3	80,3	804
Приходи од камата	51,1	75,7	737
Приходи од накнада	57,3	80,3	879

¹⁾ Херфиндал-Хиршман индекс концентрације.

Извор: Народна банка Србије

³ Херфиндал-Хиршманов индекс концентрације се израчунава као сума квадрираних учешћа појединачних банака у укупној категорији која се посматра (актива, кредити, депозити итд.). Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Посматрано према предметним категоријама нето билансне активе и бруто кредита готово је непромењено учешће десет највећих банака у Србији тако да са: 77,4% учествују у нето билансној активи и 74,7% у бруто кредитима, док је код депозита смањено њихово учешће са 78,5% на 77,9% у укупним депозитима.

Табела 1.2.2. Ранг листа десет највећих банака према критеријуму билансне активе
(у млрд РСД, у %)

	31/12/2015			30/09/2016			31/12/2016			Δ Г	Δ Т
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг		
Banca Intesa A.D.- Beograd	488	16,0	1	529	16,7	1	551	17,0	1	—	—
Komercijalna banka A.D.- Beograd	392	12,9	2	410	12,9	2	400	12,3	2	—	—
Unicredit Bank Srbija A.D.- Beograd	308	10,1	3	317	10,0	3	332	10,2	3	—	—
Raiffeisen Banka A.D.- Beograd	234	7,7	4	254	8,0	4	254	7,8	4	—	—
Societe Generale banka Srbija A.D.- Beograd	231	7,6	5	231	7,3	5	236	7,3	5	—	—
Agroindustrijska komercijalna banka AIK banka akcionarsko društvo, Beograd	179	5,9	6	175	5,5	6	184	5,7	6	—	—
Eurobank A.D.- Beograd	141	4,6	7	143	4,5	7	151	4,6	7	—	—
Erste Bank A.D.- Novi Sad	117	3,9	10	133	4,2	9	143	4,4	8	↑	↑
Banka Poštanska štedionica A.D.- Beograd	130	4,3	8	138	4,4	8	133	4,1	9	↓	↓
Vojvođanska banka A.D.- Novi Sad	120	3,9	9	127	4,0	10	126	3,9	10	↓	—

Извор: Народна банка Србије

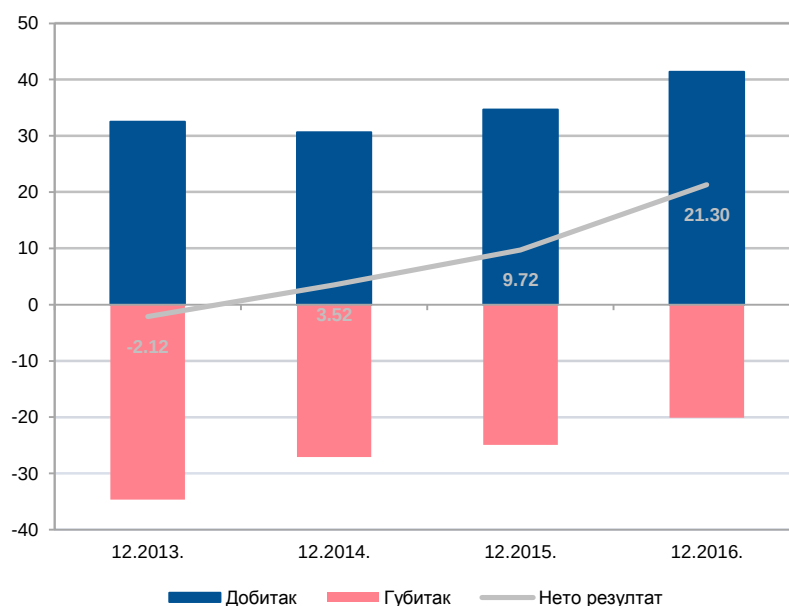
Структура десет највећих банака према висини билансне суме на крају децембра 2016. године је непромењена, изузев што је у односу на претходно тромесечје „Erste Bank A.D.- Novi Sad“ напредовала за једну позицију, док је „Banka Poštanska štedionica A.D.- Beograd“ календарску 2016. годину завршила на деветој позицији. Према висини билансне суме, водећа банка у Србији је и даље „Banca Intesa A.D. Beograd“, која је забележила пораст тржишног учешћа од 0,3 п.п. у односу на претходно тромесечје.

2. ПРОФИТАБИЛНОСТ

2.1. Показатељи профитабилности ⁴

Банкарски сектор Републике Србије је у 2016. години пословао профитабилно, са нето финансијским резултатом пре опорезивања у износу од 21,3 млрд дин., што представља побољшање у односу на остварени нето добитак пре опорезивања у претходној години.

Графикон 2.1.1. **Резултат пре опорезивања**
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

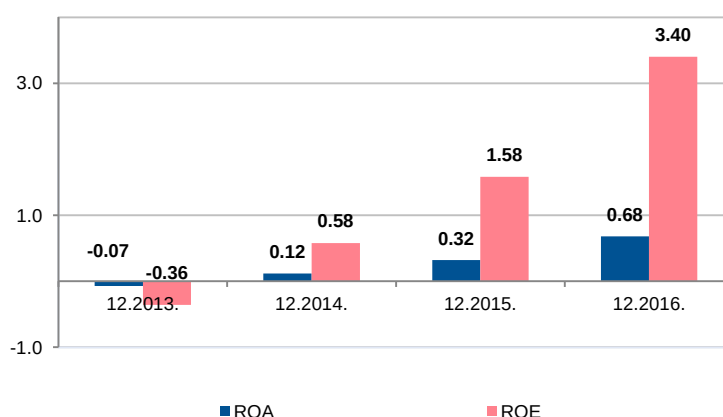
Пораст профитабилности банака је праћен хетерогеном структуром остварених резултата, јер је са добитком у укупном износу од 41,4 млрд дин. пословало 19 банака, док је 11 банака остварило негативан финансијски резултат у укупном износу од 20,1 млрд дин. Позиције добитка и губитка на нивоу банкарског сектора су изразито концентрисане: преко 56% укупног добитка сектора опредељују 3 банке са највећим нето добитком, док се 73% укупног губитка сектора односи на 2 банке са

⁴ У складу с изменама регулативе из области рачуноводства (Контни оквир и обрасци финансијских извештаја), промењена је и методологија за израчунавање одређених показатеља профитабилности, почев од 31.12.2014. године.

највећим нето губитком. Тржишно учешће свих 11 банака које на крају 2016. године послују са губитком износи 22%. Изузимајући две банке са највећим нето губитком на нивоу сектора, тржишно учешће осталих 9 банака, које су 2016. годину завршиле са негативним финансијским резултатом, износи свега 5,4%.

Повећање профитабилности банкарског сектора на крају посматраног тромесечја 2016. године је праћено повећањем показатеља профитабилности у односу на исти период претходне године и то: приноса на активу и приноса на капитал. Принос на активу (ROA) на крају четвртог тромесечја 2016. године је износио 0,68% (повећање за 0,36 п.п. у односу на исти период 2015. године), док је принос на капитал (ROE) износио 3,40% (раст за 1,82 п.п. у односу на претходну годину).

Графикон 2.1.2. Показатељи профитабилности банкарског сектора
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

2.2. Структура резултата

Најважнији фактор који је условио раст профитабилности је било смањење нето кредитних губитака, који су у 2016. години износили 40,6 млрд дин., што је за трећину мање од нето кредитних губитака забележених у претходној (59,6 млрд дин.). Разлог поменутог кретања јесу нето расходи по основу индиректних отписа билансних позиција који су за трећину нижи у односу на 2015. годину (са 60,0 млрд дин. смањени на 39,1 млрд дин.). Када је у питању нето резултат по основу директног отписа ненаплативих потраживања, банке су забележиле за преко 4 пута виши нето губитак у односу на претходну годину (пораств са 447 млн дин. на 2.010 млн дин.). Са друге стране, банке су по основу резервисања за кредитно-ризичне ванбилансне

позиције поново остариле нето приход у 2016. години, с тим да је исти нижи за 311 млн дин. у односу на 2015. годину.

Обележје банкарског сектора Србије у 2016. години су и остварени нижи нето приходи по основу камата, док су нето приходи по основу накнада на приближно истом нивоу (повећање од 1% у односу на претходну годину).

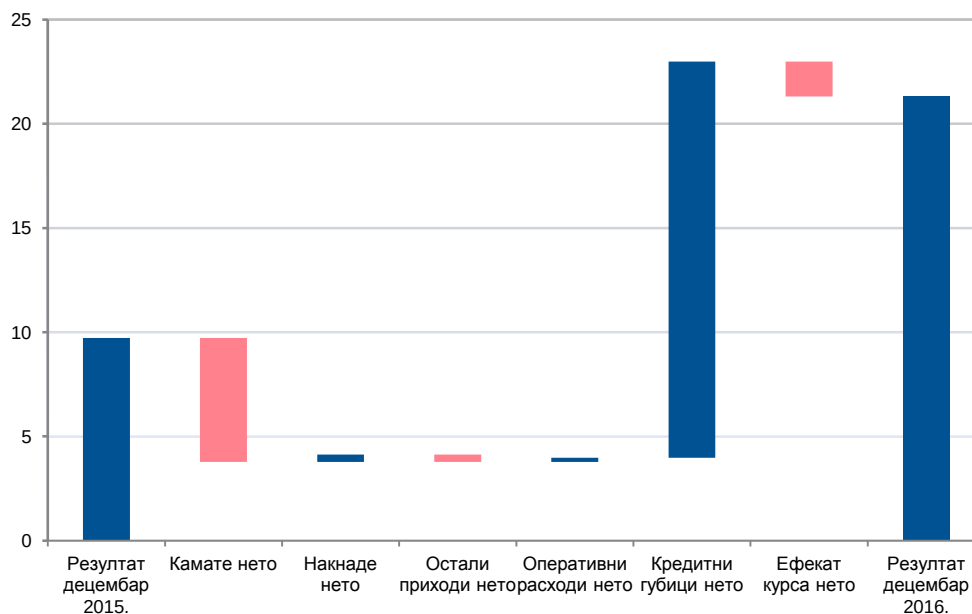
Остварени нето добитак по основу камата за 2016. годину износи 123,8 млрд дин., што је за 4,6% мање у односу на 2015. годину. Наведено смањење је последица израженијег пада прихода по основу камата (смањење за 19,4 млрд дин. у поређењу са претходном годином), узрокованог општим падом каматних стопа на домаћем и међународном тржишту, у односу на пад расхода од камата (смањење за 13,5 млрд дин. у односу на 2015. годину). У структури укупних прихода и расхода од камата, посматрано по врстама послова, кредитни и депозитни послови, као традиционално преовлађујући, чине преко 77% свих прихода од камата, односно преко 95% свих расхода по основу камата. Наведено је утицало и да највеће смањење буде забележено код прихода од камата по основу кредита - за 12,3% (за 16,1 млрд дин.). У структури укупних расхода по основу камата, највеће смањење је забележено код расхода камата по основу депозита (укупно за 12,1 млрд дин. или 36,8%).

Раст улагања банака у хартије од вредности је утицао да на крају 2016. године учешће прихода од камата по овим пословима буде 20,1% укупних прихода од камата, насупрот 18,0% колико је износило 2015. године.

За разлику од прихода и расхода по основу камата, који нису достигли ниво из 2015. године, приходи и расходи по основу накнада и провизија су виши за 4,6% и 13,6% респективно, што је кумулативно утицало на пораст нето прихода по основу накнада и провизија за 1,0%.

На крају 2016. године, нето добитак по основу хартија од вредности износи 2,2 млрд дин. и за 0,2 млрд дин. је нижи у односу на претходну годину. Поменуто смањење је последица смањења нето прихода евидентираних код финансијских средстава намењених трговању, финансијских средстава расположивих за продају, као и код оних који се иницијално признају по фер вредности кроз биланс успеха, док је у пословима заштите од ризика (деривати намењени заштити од ризика) остварен нето расход.

Графикон 2.2. Структура резултата
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

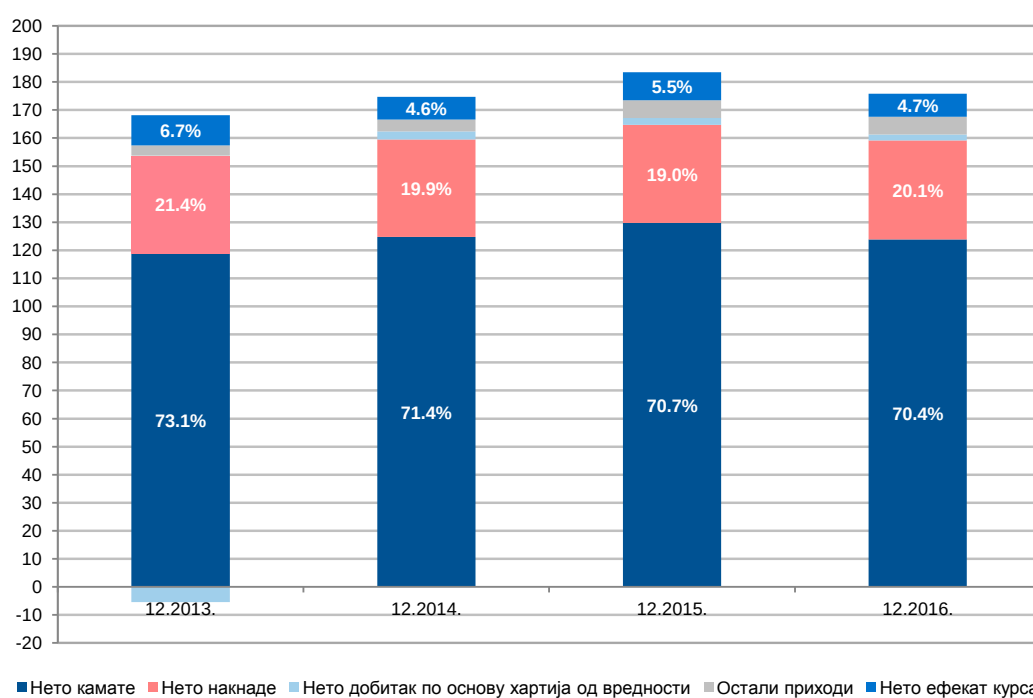
Укупни оперативни расходи банкарског сектора износе 114,0 млрд дина. и незнатно су нижи (за 0,2%) у односу на претходну годину. На нивоу сектора повећани су трошкови зарада за 2,7%, док су амортизација и остали расходи смањени за 3,4% и 1,7% респективно.

Нето ефекат промене курса динара је негативно утицао на кретање резултата текуће године у поређењу са претходном, с обзиром да је остварен нето приход у износу од 8,3 млрд дина., што је за 16,8% ниже у односу на нето приход остварен у 2015. години. Курсне разлике које се односе на девизна потраживања и обавезе имале су за последицу нето расходе банкарског сектора у износу од 9,8 млрд дина. (у 2015. години по овом основу је забележен нето расход од 9,4 млрд дина.), док је по основу курсних разлика које се односе на потраживања и обавезе са уговореном девизном клаузулом остварен нето приход у износу од 18,1 млрд дина. (у истом периоду 2015. години по овом основу је забележен нето приход од 19,4 млрд дина.).

2.3. Оперативни добитак

Укупан оперативни добитак банкарског сектора на крају четвртог тромесечја 2016. године је износио 175,9 млрд дин. и мањи је за 4,2% у односу на исти период 2015. године. Смањењу оперативног добитка у највећој мери су допринеле категорије нето прихода од камата и нето прихода по основу курсних разлика.

Графикон 2.3. Структура оперативног добитка
(у млрд RSD, у %)

Извор: Народна банка Србије.

Табела 2.2. Промене кључних елемената профитабилности банака

(у млн РСД)

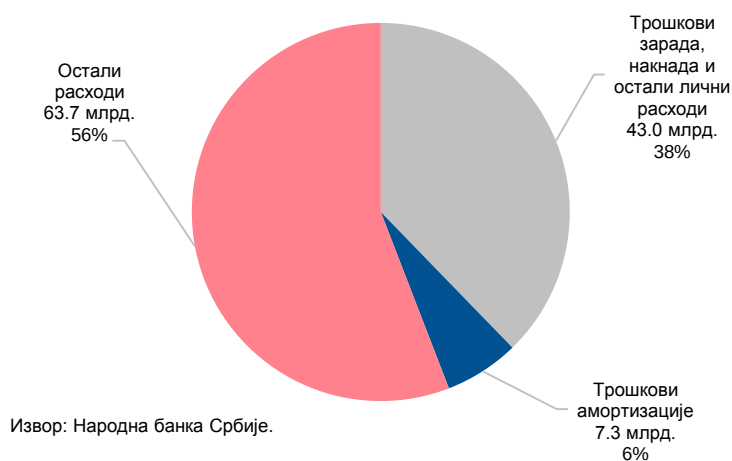
	Резултат	Камате нето	Накнаде нето	Кредитни губици	Ефекат курса
31/12/2016	21.302	123.847	35.272	-40.598	8.320
31/12/2015	9.722	129.785	34.924	-59.608	10.003
Промена:	119%	-5%	1%	-32%	-17%
	↑	↓	↑	↑	↓

Извор: Народна банка Србије

2.4. Оперативни расходи

Оперативни расходи⁵ банкарског сектора Србије за четврто тромесечје 2016. године износе 114,0 млрд дин. и смањени су за 0,2% у односу на оне остварене у истом периоду претходне године. У оквиру оперативних расхода једино повећање је код трошкова који се односе на зараде, накнаде зарада и остале расходе у вези са запосленима (чине 37,7% укупних оперативних расхода) за 2,7%. Трошкови амортизације (6,4% оперативних расхода) су смањени за 3,4%, а категорија „Остали расходи“ (која чини 55,9% оперативних расхода на крају 2016. године) за 1,7% у односу на 2015. годину.

Графикон 2.4. Структура оперативних расхода
31. децембар 2016.

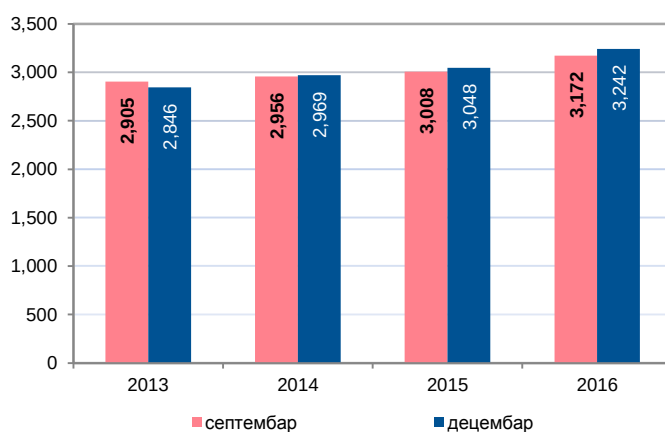
⁵ Оперативни расходи обухватају: трошкове зарада, накнада зарада и остале личне расходе, трошкове амортизације и остале расходе (материјала, производних услуга, нематеријалне трошкове...), у складу са измењеном методологијом.

3. АКТИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

3.1. Ниво и структура

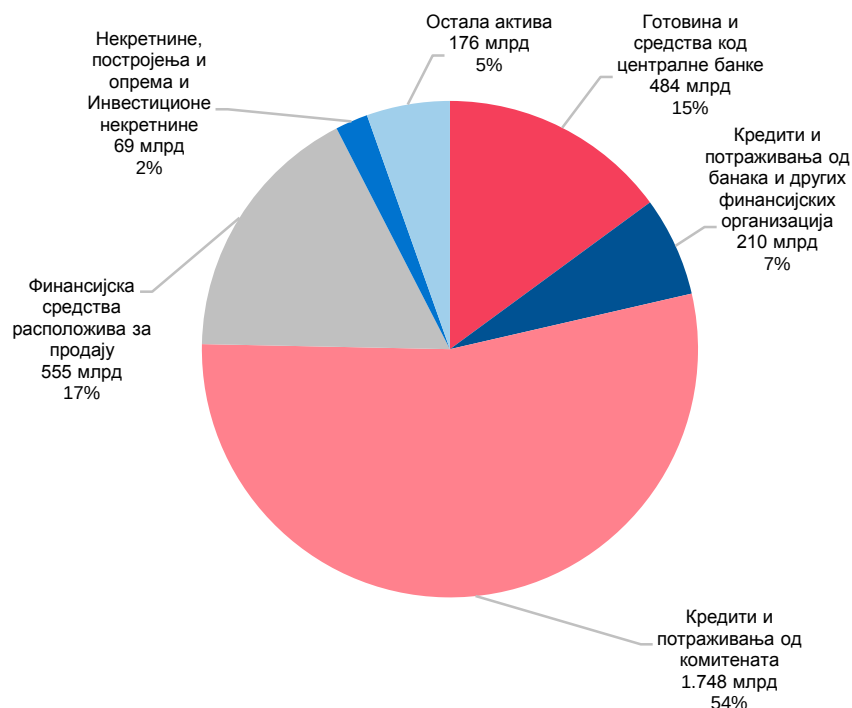
Укупна нето билансна актива банкарског сектора Србије је на крају децембра 2016. године износила 3.241,5 млрд дин., што представља раст од 69,5 млрд дин., односно 2,2% у односу на треће тромесечје 2016. године.

Графикон 3.1.1. Укупна нето актива банкарског сектора
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије

Доминантан удео у нето активи банкарског сектора има категорија кредита и потраживања са 60,4%, уз тенденцију умереног пада од 2 п.п. у поређењу са крајем претходног тромесечја. Поред ове категорије, значајно је учешће финансијских средстава расположивих за продају (17,1%) и готовине и средстава код централне банке (14,9%), који су у посматраном тромесечју исказале пораст учешћа од 0,7 п.п. и 1,6 п.п. респективно.

Графикон 3.1.2. Структура aktive банкарског сектора
31. децембар 2016.

Извор: Народна банка Србије.

Табела 3.1. Промена кључних позиција aktive банкарског сектора
(у млн RSD, у %)

	износ	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016	31/12/2015
Готовина и средства код централне банке	484.115	62.334	-37.391	14,8%	-7,2%
Кредити и потраживања	1.958.237	-20.214	121.552	-1,0%	6,6%
Од банака и ДФО	210.358	-37.402	32.517	-15,1%	18,3%
Од комитената	1.747.878	17.188	89.035	1,0%	5,4%
Финансијска средства	674.130	31.055	114.484	4,8%	20,5%
По фер вредности кроз биланс успеха	21.286	977	4.759	4,8%	28,8%
Која се иницијално признају по фер вредности кроз биланс успеха	6.431	2.537	2.459	65,1%	61,9%
Расположива за продају	554.916	35.178	113.575	6,8%	25,7%
Која се држе до доспећа	91.497	-7.636	-6.309	-7,7%	-6,5%
Некретнине, постројења и опрема	52.430	-471	467	-0,9%	0,9%
Инвестиционе некретнине	16.899	-928	-841	-5,2%	-4,7%
Остало	55.694	-2.301	-4.590	-4,0%	-7,6%
Укупна билансна сума банкарског сектора	3.241.505	69.474	193.680	2,2%	6,4%

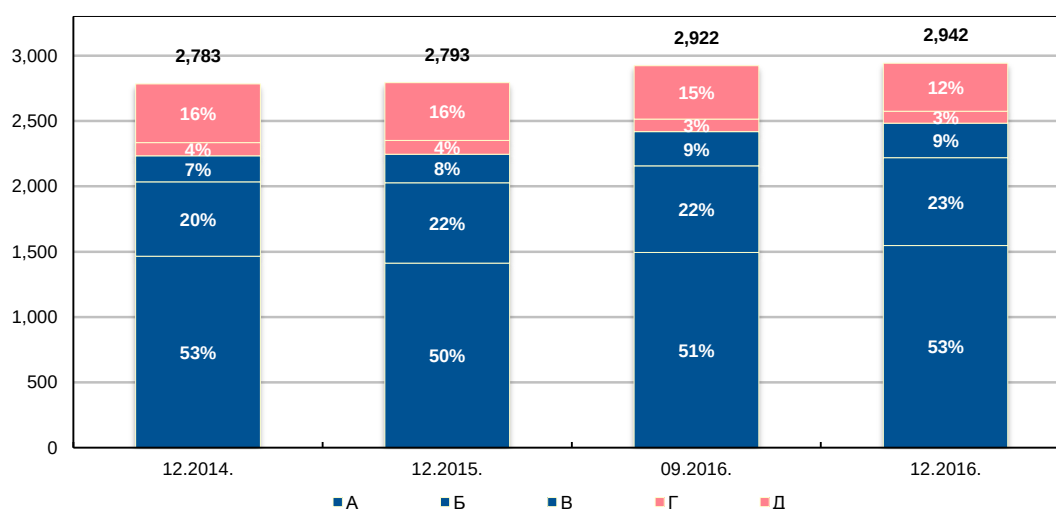
Извор: Народна банка Србије

3.2. Класификована актива

Укупна класификована (билансна и ванбилансна) актива на крају децембра 2016. године износи 2.941,9 млрд дин. и већа је за 19,5 млрд дин. (0,7%) у односу на крај претходног тромесечја. Билансна актива која подлеже класификацији је забележила смањење за 13,5 млрд дин., а ванбилансне ставке које се класификују су повећане за 33,0 млрд дин. Све врсте билансних ставки које се класификују су забележиле повећање (највише дугорочни кредити, за 24,3 млрд дин.) осим доспелих потраживања и камата и накнада, који су се смањили за 46,1 млрд дин. и 5,0 млрд дин. респективно. У оквиру ванбилансних ставки, све ставке које подлежу класификацији су имале повећање, а највеће повећање је било код неискоришћених преузетих обавеза и чинидбених гаранција (за 18,9 и 9,5 млрд дин. респективно), а које су са учешћем од 59,3% и 21,5% респективно у укупним класификованим ванбилансним ставкама).

Најзначајнија промена у структури класификације билансне aktive у односу на претходно тромесечје је повећање билансних ставки из најбољих категорија, А и Б, за 33,6 и 11,6 млрд дин. респективно (највише у делу дугорочних кредита), док је билансна актива класификована у најлошије категорије В, Г и Д смањена за 14,2, 5,3 и 39,1 млрд дин. респективно (дугорочни кредити и доспеле обавезе). Последишно, побољшана је и сама структура, јер је дошло до смањења учешћа две најлошије категорије за 1,9 п.п., тако да је учешће „лоше active“ у укупној класификованој билансној активи 19,2%.

Графикон 3.2. Укупна класификована актива
(у млрд RSD, у %)

Извор: Народна банка Србије.

Повећање укупних ванбилансних ставки које се класификују за 33,0 млрд дин. је резултат повећања категорије А и В (око 17 млрд дин. свака категорија појединачно), највећим делом код неискоришћених преузетих обавеза. Две најлошије категорије, Г и Д, су забележиле смањење за 0,3 и 1,7 млрд дин. респективно, тако да је учешће ванбилансне „лоше активе“ смањено са 5,0% на 4,5% у укупно класификованим ванбилансним ставкама.

Износ укупних уступљених потраживања у 2016. години износи 57,7 млрд РСД, од чега је 43% уступања реализовано у четвртом тромесечју. Посматрано на нивоу целе 2016. године темпо уступања потраживања је убрзан, те је уступљено 41% више потраживања него у 2015. години. У односу на претходно тромесечје, у четвртом тромесечју је забележен 4,3 пута већи износ уступљених потраживања.

Као последица наведених кретања, обрачуната регулаторна резервисања за биланс су у четвртом кварталу забележила смањење за 42,9 млрд дин. (9,5%) и износе 411,2 млрд дин. Код обрачунатих регулаторних резервисања за ванбиланс бележи се пораст за 0,2 млрд дин. (1,5%) и износе 14,9 млрд дин.

Последично и укупна потребна резерва за процењене губитке по основу кредитног ризика (која се за сваког дужника утврђује као позитивна разлика регулаторних резервисања, с једне стране и збира исправке вредности билансне активе и резервисања за губитке по ванбилансним ставкама) је у истом периоду смањена за 19,0 млрд дин. односно за 10,2% на ниво од 166,4 млрд дин.

3.3. Кредити

Током четвртог тромесечја 2016. године, бруто кредити су се услед директног отписа и продаје, смањили за 4,3 млрд дин., на ниво од 1.972,8 млрд динара, што представља пад од 0,2%. Када се кредитна активност банкарског сектора посматра на нето нивоу (после умањења за исправку вредности), кредити су забележили раст од 0,9% на кварталном нивоу.

Смањење бруто кредитне активности је било најизраженије код сектора других комитената, као непосредна последица наведеног директног отписа и продаје потраживања, и то за 28% (28,7 млрд дин. мање у односу на крај претходног тромесечја), највише у сегменту других правних лица нефинансијског сектора у стечају, али и у сектору јавних предузећа, где се бележи смањење за 21,1% (односно 27,7 млрд дин. у односу на претходно тромесечје), конкретно највише у грани Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром и климатизација, услед превремене отплате кредита јавног предузећа у октобру према домаћим банкама, која је покривена коришћењем прекограничног кредита,

Са друге стране, значајније повећање кредитне активности на бруто нивоу, у четвртом тромесечју, је регистровано у сектору привредних друштава (32,1 млрд дин.

више у односу на крај претходног тромесечја, односно, 3,8%) и сектору становништва (13,3 млрд динара, односно, 1,8%).

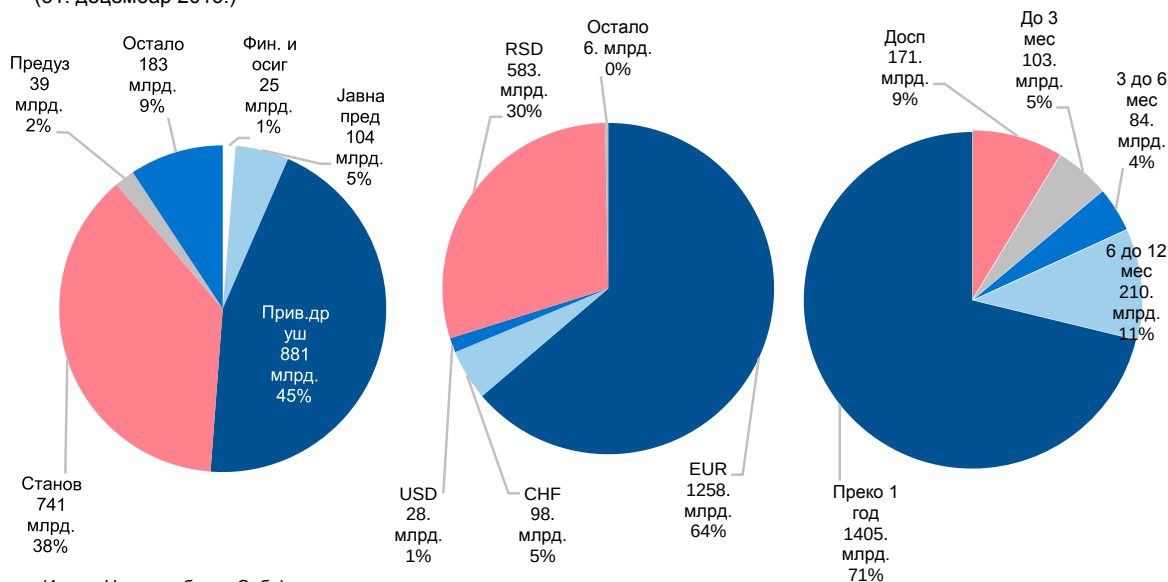
Табела 3.3. Промена нивоа бруто кредита
(у млн RSD, у %)

	износ 31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016	31/12/2015
Сектор финансија и осигурања	24.657	4.123	11.583	20,1%	88,6%
Јавни сектор	30.804	1.780	-941	6,1%	-3,0%
Јавна предузећа	103.765	-27.726	-50.242	-21,1%	-32,6%
Становништво	740.656	13.342	70.073	1,8%	10,4%
Привредна друштва	881.377	32.061	59.367	3,8%	7,2%
Страна лица и стране банке	28.045	-701	11.313	-2,4%	67,6%
Остали сектори	163.512	-27.161	-13.575	-14,2%	-7,7%
Укупни кредити	1.972.815	-4.283	87.578	-0,2%	4,6%

Извор: Народна банка Србије

На крају 2016. године, удео девизних и девизно индексираних кредита износи 70,4%. Доминантна валута индексације кредита у банкама у Србији је евро, са уделом од 63,8% (односно 90,5% у укупним бруто девизним и девизно индексираним кредитима), што представља, поред номиналног и релативно повећање у односу на крај трећег тромесечја 2016. године. Следе кредити у швајцарским францима и америчким доларима са уделима од 5,0% (7,1% укупних бруто девизних и девизно индексираних кредита) односно 1,4% (2,0% укупних бруто девизних и девизно индексираних кредита).

Графикон 3.3. Структура бруто кредита банкарског сектора
(у млрд RSD)
(31. децембар 2016.)

На динарски портфолио се на крају 2016. године односило 29,6% укупних бруто кредита што је незнатно мање него претходног тромесечја (29,9%). На благ пад учешћа је доминантно утицао висок износ отписаних потраживања, док је позитиван допринос дошао од готовинских кредита, који су у четвртом кварталу повећани за 14,6 млрд дин. Од кредита пласираних са девизном клаузулом, највећи раст су имали кредити за обртна средства и ликвидност (за 11,1 млрд дин.) .

Посматрано по преосталој рочности, структура бруто кредита није значајније промењена, удео краткорочних и дугорочних бруто кредита је незнатно повећан (на 18,4% и 71,2% респективно), доспели кредити су са 10,3% смањили учешће на 8,7% а учешће кредита по виђењу је 1,7%.

3.4. Проблематични кредити

Праћење нивоа и тренда проблематичних кредита (NPL) од велике је важности за идентификовање могућих проблема у наплати потраживања и праћење кредитног ризика, будући да ови кредити и са њима повезани индикатори представљају показатеље погоршања квалитета кредитног портфолија банкарског сектора. Такође, додатна анализа NPL-ова у односу на извршене исправке њихове вредности, регулаторна резервисања и капитал даје увид у могућности банкарског сектора да апсорбује губитке који настају као последица NPL.

У складу с методологијом коју примењује Народна банка Србије, под NPL се подразумева стање укупног преосталог дуга сваког појединачног кредита (укључујући и износ доцње):

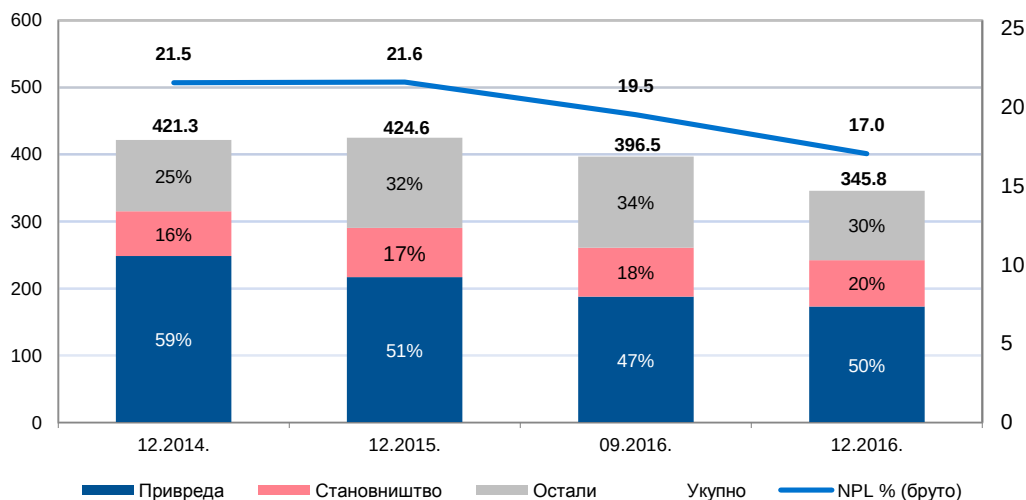
- по основу кога дужник касни са отплатом главнице или камате 90 и више дана од иницијалног рока доспећа;
- по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је одложено њено плаћање;
- по основу ког дужник касни мање од 90 дана али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.

Бруто проблематични кредити (бруто NPL)

Укупни бруто NPL кредити банкарског сектора су током четвртог тромесечја 2016. године смањени за 50,7 млрд дин. и на крају децембра износе 345,8 млрд дин. Смањење је забележено у свим посматраним секторима, осим јавног сектора и сектора страних лица. На смањење бруто NPL⁶ највише су утицали директни отписи, са износом од 36,2 млрд дин., и продаја билансних потраживања са износом од 9,1 млрд дин.

⁶ Обрачунато на основу података из извештаја NPL 3 које банке достављају НБС.

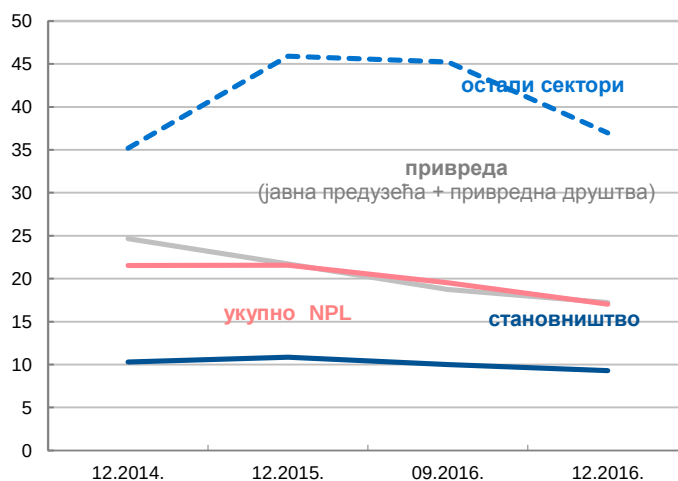
Графикон 3.4.1. **Бруто проблематични кредити (NPL)**
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано по секторима, и даље се највећи део бруто NPL кредита односи на привредна друштва (157,7 млрд. дин. на крају децембра 2016. године), при чему се њихов номинални износ смањило за 13,0 млрд. дин. (7,6%), док се њихово учешће у укупним проблематичним кредитима током посматраног тромесечја повећало (са 43,0%, колико је износило на крају септембра, на 45,6% на крају децембра 2016. године). Следе нефинансијска правна лица у стечају, чији NPL кредити износе 81,1 млрд дин. (113,7 млрд дин. на крају септембра 2016. године), уз смањено учешће са 28,7% на 23,5%. Смањење бруто NPL кредита нефинансијских правних лица у стечају је доминантно последица отписа и уступања.

Графикон 3.4.2. **Показатељ бруто NPL кључних сектора**
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

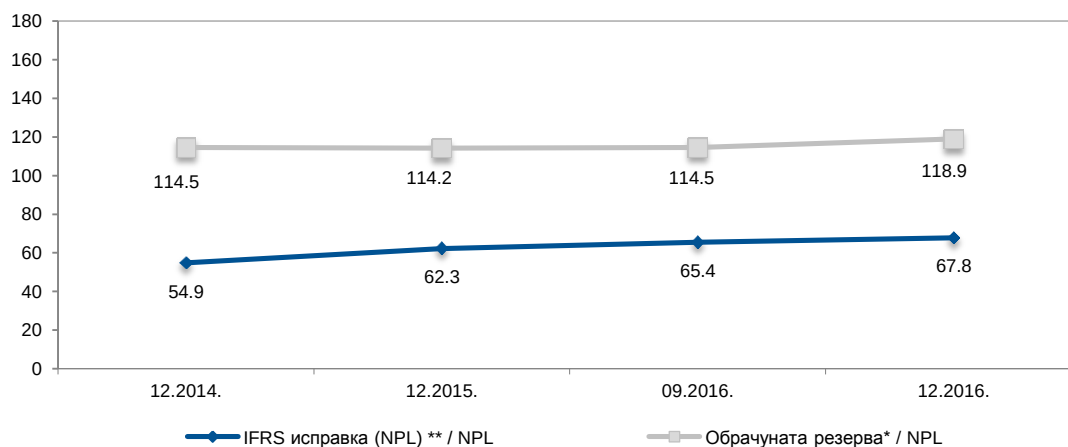
Код сектора становништва бруто NPL кредити износе 69,2 млрд динара, што чини 20,0% укупних NPL и представља пораст учешћа за 1,5 п.п.

Пад бруто проблематичних кредита за 12,8%, уз незнатни пад укупних кредита за 0,1% условио је пад показатеља учешћа NPL у укупним бруто кредитима, за 2,5 п.п. у односу на крај претходног тромесечја, на ниво од 17,0%.

Покриће проблематичних кредита

На крају четвртог тромесечја 2016. године, покриће укупних бруто проблематичних кредита обрачуном резервом за процењене губитке по билансним ставкама, износило је 118,9%, док је покриће припадајућом исправком вредности достигло износ од 67,8%.

Графикон 3.4.3. **Покриће проблематичних кредита**
(у %)

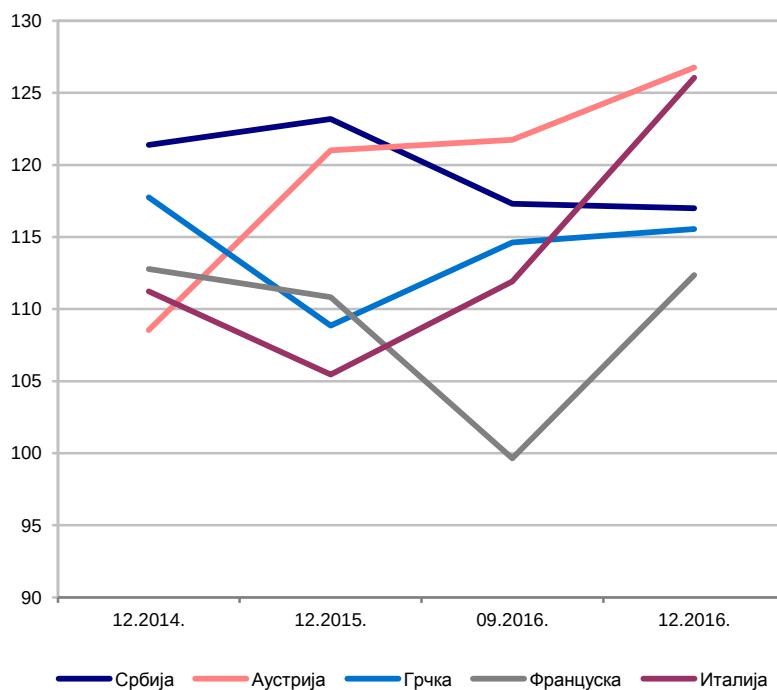
* Обрачуната резерва за процењене губитке по билансним потраживањима (тзв. Loan loss reserve);

** Исправка вредности проблематичних кредита;

Извор: Народна банка Србије.

Подаци указују да је покривеност бруто проблематичних кредита обрачуном резервом константно на високом нивоу, док ниво покрића припадајућим исправкама вредности исказује континуирани тренд раста.

Графикон 3.4.4. Покриће* проблематичних кредита по земљама порекла власништва банака у Србији (у %)

* обрачунатом резервом за билансну изложеност

Извор: Народна банка Србије.

Проблематични кредити привредним друштвима

Бруто проблематични кредити привредним друштвима на крају четвртог тромесечја 2016. године износе 157,7 млрд динара и мањи су за 13,0 млрд динара (за 7,6%) у односу на крај претходног тромесечја, доминантно услед отписа (4,6 млрд динара), реализованих уступања проблематичних кредита другим правним лицима (4,0 млрд динара), као и секторске прерасподеле (4,0 млрд динара).

Табела 3.4.1. Промене нивоа бруто проблематичних кредита привредних друштава по кључним привредним гранама

(у млн RSD, у %)

	износ 31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016	31/12/2015
Прерађивачка индустрија	60.639	-3.819	-8.447	-5,9%	-12,2%
Трговина	38.151	-5.276	-19.911	-12,1%	-34,3%
Грађевинарство	24.494	-800	-3.276	-3,2%	-11,8%
Образовање и пословање некретнинама	21.337	-1.696	-4.462	-7,4%	-17,3%
Пољопривреда	4.067	-74	-2.190	-1,8%	-35,0%
Саобраћај, хотели/ресторани, комуник.	8.613	-1.317	-2.293	-13,3%	-21,0%

Извор: Народна банка Србије

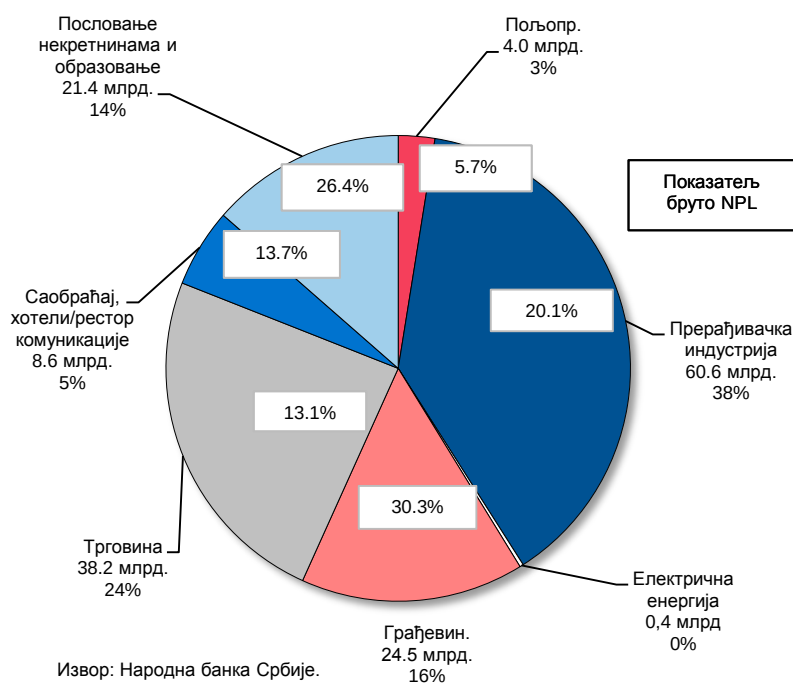
Посматрано по привредним гранама, у укупним проблематичним кредитима привредних друштава и даље највећи удео имају прерађивачка индустрија (удео од 38,5%, уз бруто NPL показатељ од 20,1%), трговина (удео од 24,2%, уз бруто NPL показатељ од 13,1%) и грађевинарство (удео од 15,5%, уз бруто NPL показатељ од 30,3%). Овог тромесечја код свих грана је приметно смањење NPL показатеља. Најзначајније смањење је код саобраћаја, трговине и грађевинарства (за 3,5 п.п., 2,8 п.п. и 2,2 п.п. респективно). Гране прерађивачка индустрија и трговина се издвајају по смањењу по основу отписа и по основу промене секторске припадности

Табела 3.4.2. Показатељ бруто NPL-а за привредна друштва по гранама

(у %)	31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде (п.п.)	
		30/09/2016	31/12/2015
Грађевинарство	30,3%	-2,2	-8,0
Пословање некретнинама и образовање	26,4%	-2,0	-7,0
Прерађивачка индустрија	20,1%	-1,5	-3,4
Трговина	13,1%	-2,8	-8,4
Пољопривреда	5,7%	-0,3	-3,4
Саобраћај	13,7%	-3,5	-6,8

Извор: Народна банка Србије

Графикон 3.4.5. Структура проблематичних кредита привредних друштава (31. децембар 2016.)

Проблематични кредити физичким лицима⁷

Учешће бруто проблематичних кредита физичких лица је испод просека укупног портфолија и на крају четвртог тромесечја 2016. године износи 10,0%, што је за 0,7 п.п. ниже у односу на крај претходног тромесечја.

Проблематични кредити физичким лицима су на крају четвртог тромесечја 2016. године износили 83,7 млрд дин. и смањени су за 4,4% у односу на крај претходног тромесечја. Смањење су забележиле све врсте кредита, осим потрошачких кредита.

Табела 3.4.3. Промене нивоа бруто проблематичних кредита физичким лицима по наменама
(у млн RSD, у %)

	износ 31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016	31/12/2015
Стамбени кредити	31.091	-1.485	-1.839	-4,6%	-5,6%
Готовински кредити	21.130	-1.932	-1.462	-8,4%	-6,5%
Кредитне картице	4.470	-278	-773	-5,9%	-14,7%
Минусни салдо по тек. рачунима	4.015	-384	-243	-8,7%	-5,7%
Потрошачки кредити	3.881	295	169	8,2%	4,6%
Остало	19.106	-27	-332	-0,1%	-1,7%
Укупно	83.692	-3.811	-4.479	-4,4%	-5,1%

Извор: Народна банка Србије

Категорија кредита за стамбену изградњу има доминантан удео, како у кредитној активности према физичким лицима у којој учествују са 42,9%, тако и у износу бруто NPL који се односе на ова лица (37,1%). Следећи по значају су готовински кредити, са учешћем од 33,6% у укупним кредитима физичким лицима и 25,2% у укупним NPL ових лица.

Табела 3.4.4. Показатељ NPL-а за физичка лица по намени
(у %)

	31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде (п.п.)	
		30/09/2016	31/12/2015
Стамбена изградња	8,7%	-0,5	-0,9
Готовински кредити	7,5%	-1,1	-2,5
Кредитне картице	12,5%	-0,7	-1,7
Минусни салдо по текућим рачунима	16,2%	-0,6	-0,9
Потрошачки кредити	21,7%	1,7	-1,2

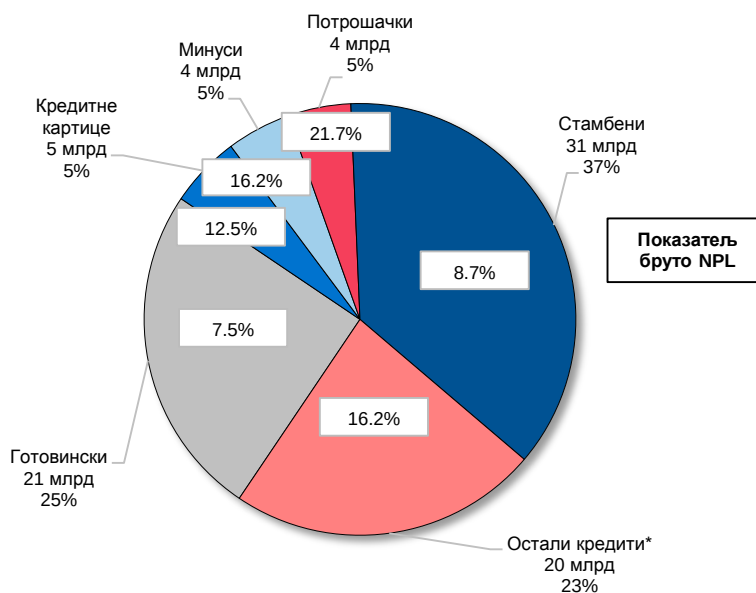
Извор: Народна банка Србије.

Највиши бруто NPL показатељ физичких лица на крају децембра 2016. године (21,7%) забележен је у категорији потрошачких кредита (чије је учешће у укупним

⁷ Становништво, предузетници, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистровани пољопривредни произвођачи

кредитима датим физичким лицима 2,1%, а у укупним NPL тим лицима 4,6%). Следе минуси по текућим рачунима са 16,2% (3,0% кредита, 4,8% NPL), кредитне картице са 12,5% (4,3% кредита, 5,3% NPL), готовински са 7,5%, док је код стамбених кредита, као најзначајније категорије овај показатељ 8,7%. Забележен је пад бруто NPL показатеља код свих намена осим код потрошачких кредита.

Графикон 3.4.6. Структура проблематичних кредита физичким лицима (31. децембар 2016.)

*Остали кредити = пољопривредна делатност, обављање других делатности, кредити за куповину аутомобила и остали кредити физичким лицима

Извор: Народна банка Србије.

4. ПАСИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

4.1. Структура извора средстава

Примарни извор финансирања банака у Србији чине примљени депозити⁸, са учешћем у укупној пасиви од 69,5%. Сопствени извори финансирања на крају четвртог тромесечја 2016. године учествују у пасиви са 19,5%, док примљени кредити чине 7,8% пасиве.

Табела 4.1. Промена кључних позиција пасиве банкарског сектора
(у млн RSD, у %)

	износ	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		31/12/2016	30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016
Депозити и остале обавезе	2.513.225	89.295	197.017	3,7%	8,5%
<i>према банкама, ДФО и централној банци</i>	311.244	20.266	-14.249	7,0%	-4,4%
<i>према другим комитентима</i>	2.201.980	69.029	211.266	3,2%	10,6%
Издате сопствене ХоВ и друга позајмљена средства	123	-1	0	-0,5%	0,0%
Субординиране обавезе	45.571	-4.438	-19.535	-8,9%	-30,0%
Резервисања	11.761	264	-328	2,3%	-2,7%
Акцијски и остали капитал	401.513	1.660	-1.004	0,4%	-0,2%
Добитак	79.102	-2.798	18.506	-3,4%	30,5%
Губитак	44.050	15.322	-413	53,3%	-0,9%
Резерве и нереализовани губици	195.921	-300	-4.513	-0,2%	-2,3%
Остало	38.339	1.114	3.124	3,0%	8,9%
Укупна пасива банкарског сектора	3.241.505	69.474	193.680	2,2%	6,4%

Извор: Народна банка Србије

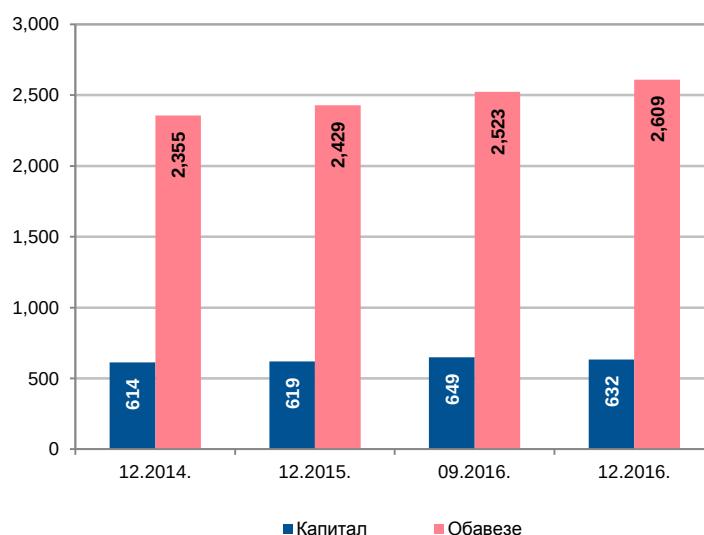
Укупне обавезе банкарског сектора веће су за 86,2 млрд дин. (за 3,4%) у односу на крај претходног тромесечја. Повећање нивоа обавеза углавном је резултат пораста категорије “Депозити и остале обавезе према другим комитентима” за 69,0 млрд дин. (за 3,2%).

Укупан капитал банкарског сектора је у току четвртог тромесечја 2016. године смањен, за 16,8 млрд дин. (за 2,6%), као и учешће у укупној билансној пасиви (са 20,5% на 19,5%). Ово смањење капитала последица је раста обезвређења билансне имовине и ванбилансних ставки карактеристичног за последњи квартал у години.

⁸ Укључују трансакционе и остале депозите, као део категорије: Депозити и остале обавезе према банкама, другим финансијским организацијама и централној банци и Депозити према другим комитентима.

У погледу валутне структуре, током четвртог тромесечја 2016. године дошло је до смањења удела динарских извора финансирања (укључујући капитал), са 43,2% на 42,8%. Код девизног дела пасиве, константно доминантна валута је евро, који чини 89,7% укупних девизних обавеза, док остатак углавном чине обавезе у америчком долару (6,3%) и швајцарским францима (3,3%).

Графикон 4.1. **Капитал и обавезе банкарског сектора**
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

4.2. Депозити

Укупни примљени депозити банака на крају четвртог тромесечја 2016. године износе 2.252,4 млрд дин., што представља повећање за 90,7 млрд дин. (4,2%) у односу на крај претходног тромесечја. На наведени раст у највећој мери је утицало повећање трансакционих депозита за 61,1 млрд дин. и то депозита становништва и привредних друштава, како у делу динарских, тако и у делу девизних депозита.

Током целе 2016. године примљени депозити су повећани за 242,7 млрд дин. (12,1%).

На крају четвртог тромесечја 2016. године удео девизних и девизно индексираних депозита је благо опао, са 69,8% на 69,3%, и поред номиналног повећања за 52,6 млрд дин. у односу на повећање динарских депозита од 38,1 млрд дин. Доминантна валута је евро, са уделом у укупним девизним и девизно индексираним депозитима од 88,8%. Остатак девизних и девизно индексираних депозита већином се односи на депозите у америчким доларима (7,2%) и швајцарским францима (3,1%).

Краткорочно депонована средства⁹ чине већински део примљених депозита банака у Србији. Преко половине свих депозита банкарског сектора су депозити по виђењу (58,9%), следе депозити са преосталом рочношћу до једне године са учешћем од 33,4%, док депозити са преосталом рочношћу преко годину дана учествују са 7,7% у укупним депозитима. Повећање учешћа у односу на претходно тромесечје је приметно код депозита по виђењу (1,9 п.п.) и код дугорочно орочених депозита (0,5 п.п.), док је смањење евидентирано код краткорочно орочених депозита (2,4 п.п.).

Када се структура депозита посматра по иницијалној (уговореној) рочности и даље су доминантна категорија депозити по виђењу (58,7%), потом депозити уговорени до једне године који чине 28,3%, а 13,0% свих депозита је уговорен на рок преко годину дана. Наведена структура и овог тромесечја указује на смањење удела дугорочних депозита највише у корист депозита по виђењу али једним делом и краткорочних депозита у посматраном тромесечју.

Укупни штедни депозити становништва¹⁰ су, у поређењу са стањем на крају претходног тромесечја, смањени, за 7,1 млрд дин. (0,9%) и на крају четвртог тромесечја 2016. године износи 795,5 млрд дин. Поменути пад није резултат повлачења штедних улога, већ је последица доспећа штедне и преласка на рачуне трансакционих динарских и девизних депозита, који су у посматраном периоду забележили раст од 13,8 и 25,0 млрд дин. Девизна штедња представља доминантну категорију у укупним штедним депозитима становништва, са уделом од 94,3%, док је удео динарске штедне 5,7% на крају децембра 2016. године. У односу на претходно тромесечје, динарска штедња је забележила раст од 1,5 млрд дин., док је девизна штедња смањена за 8,6 млрд дин.

Табела 4.2. **Промене нивоа депозита**
(у млн RSD, у %)

	износ 31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016	31/12/2015
Сектор финансија и осигурања	61.843	2.866	2.657	4,9%	4,5%
Јавни сектор	39.944	216	8.969	0,5%	29,0%
Јавна предузећа	138.271	-105	18.775	-0,1%	15,7%
Становништво	1.209.784	32.422	78.309	2,8%	6,9%
Привредна друштва	515.009	53.863	84.901	11,7%	19,7%
Страна лица и стране банке	146.732	10.966	25.660	8,1%	21,2%
Остали сектори	140.804	-9.537	23.473	-6,3%	20,0%
Укупни депозити	2.252.387	90.692	242.744	4,2%	12,1%

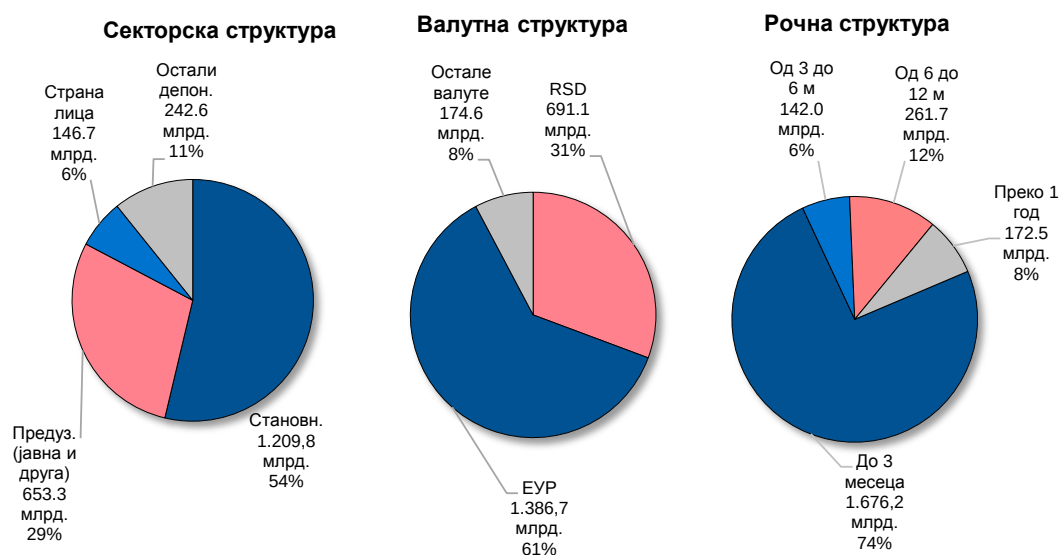
Извор: Народна банка Србије.

⁹ По преосталој рочности

¹⁰ Рачуни 402 и 502 из Контног оквира, Сектор 6 (домаћа физичка лица и страна физичка лица – резиденти)

Укупни депозити становништва у инострану валути на крају четвртог тромесечја 2016. године износе 1.061,0 млрд. динара (што представља раст од 1,6% у односу на крај претходног тромесечја) и чине их претежно штедни депозити (70,7%).

Графикон 4.2. Структура депозита банкарског сектора Србије
(31. децембар 2016.)

Извор: Народна банка Србије.

4.3. Укупно кредитно задужење банака

Стање укупног кредитног задужења банкарског сектора је на крају четвртог тромесечја 2016. године износило 253,5 млрд. динара, што представља повећање у односу на претходно тромесечје за 1,5 млрд. динара (0,6%). Смањење је забележено у делу примљених кредита за 7,3 млрд. динара, док су „overnight” кредити и остале финансијске обавезе повећани за 4,2, односно, 4,6 млрд. динара, респективно.

Табела 4.3. Промена нивоа кредитног задужења банака
(у млн RSD, у %)

	износ 31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016	31/12/2015
„Overnight“	50.483	4.174	11.659	9,0%	30,0%
Примљени кредити	191.818	-7.324	-59.477	-3,7%	-23,7%
Остале финансијске обавезе	11.218	4.639	4.770	70,5%	74,0%
Укупни узети кредити	253.519	1.490	-43.048	0,6%	-14,5%

Извор: Народна банка Србије.

Највећу појединачну ставку у укупним кредитним задужењима представљају примљени кредити (доминантно од матица и међународних финансијских институција) са уделом од 75,7% (на крају претходног тромесечја: 79,0%) и обавезе по „overnight“ кредитима са 19,9% (на крају претходног тромесечја: 18,4%), док остале финансијске обавезе чине 4,4% (на крају претходног тромесечја: 2,6%).

Код банака у већинском власништву страних лица налази се 91,7% укупног кредитног задужења банкарског сектора, 89,9% „overnight“ кредита, 92,1% примљених кредита и 92,8% осталих финансијских обавеза.

Преовлађујућа валута задужења је евро, која са 216,2 млрд дин. (крај претходног тромесечја: 213,5 млрд дин.) чини 85,3% укупних кредитних задужења. Обавезе у динарима износе 26,9 млрд дин. (крај претходног тромесечја: 28,1 млрд дин.) и чине 10,6% укупних кредитних задужења, док банке у швајцарским францима дугују 7,9 млрд дин. (крај претходног тромесечја: 8,9 млрд дин.), што је 3,1% укупних кредитних задужења.

4.4. Обавезе према иностранству

Тенденција смањења укупног кредитног задужења банкарског сектора у иностранству, присутна од трећег тромесечја 2013. године, успорена је у посматраном кварталу. На крају четвртог тромесечја 2016. године, укупан дуг банака према иностранству по кредитним пословима био је на нивоу од 154,1 млрд дин. и повећан је за 5,1 млрд дин. (3,4%) у односу на претходно тромесечје, али је ипак смањен за 21,3% током целе 2016. године. До повећања задужења је дошло пре свега услед нових „overnight“ кредита (повећани су за 8,0 млрд дин. и достигли учешће од 11,2% у укупном задужењу у иностранству), док је највећа ставка (са учешћем од 87,8%) обавезе по примљеним кредитима смањена за 3,3 млрд дин. Задржан је висок степен концентрације у овом сегменту, јер се, од 21 банке које имају примљене кредите из иностранства, издвајају четири банке са 68,2% целокупног износа тог задужења. Такође, само три банке имају узете „overnight“ кредите из иностранства, од чега је код једне банке 85,9%.

Табела 4.4. Промена нивоа кредитног задужења банака у иностранству
(у млн RSD, у %)

	износ 31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016	31/12/2015
„Overnight“	17.336	7.968	12.179	85,1%	236,2%
Примљени кредити	135.306	-3.327	-54.490	-2,4%	-28,7%
Остале финансијске обавезе	1.479	453	558	44,1%	60,6%
Укупни узети кредити	154.121	5.094	-41.753	3,4%	-21,3%

Извор: Народна банка Србије.

И поред повећања „overnight“ кредита, дугорочни кредити доминирају у рочној структури задужења у иностранству са учешћем од 75,6% (на крају претходног тромесечја: 79,6%).

Валутна структура кредитног задужења у иностранству је, у односу на претходно тромесечје, опет благо померена у корист валуте евро, имајући у виду да је 94,6% кредитног задужења у иностранству у еврима (на крају претходног тромесечја: 93,8%, а на крају 2015. године 88,4%). Задужење у швајцарским францима наставља тренд смањења и износи 4,9% на крају четвртог тромесечја 2016. године (задужење у швајцарским францима је крајем 2014. и 2015. године превазилазило 10% , док је претходног тромесечја износило 5,8%).

4.5. Субординиране обавезе

Укупне субординиране обавезе банака у Србији су на крају четвртог тромесечја 2016. године износиле 45,5 млрд дин., што је за 4,2 млрд дин. (8,5%) мање у односу на крај претходног тромесечја. Тренд смањења субординираних обавеза се наставља, јер је током 2015. године годишња стопа смањења износила 10,1%, док је иста у 2016. години достигла 30,0%.

Од укупних субординираних обавеза, према страним банкама је 68,1%, страним правним лицима 17,3%, међународним финансијским институцијама 13,6% и 1,0% према привредним друштвима.

Смањење субординираних обавеза у четвртом кварталу је резултат првенствено раздуживања једне банке и то код обавеза уговорених у еврима. Задужење банкарског сектора у еврима и даље чини 91,9% задужење, обавезе у швајцарским францима 6,8%, 1,0% су чиниле обавезе у динарима, док је преосталих 0,3% у осталим валутама.

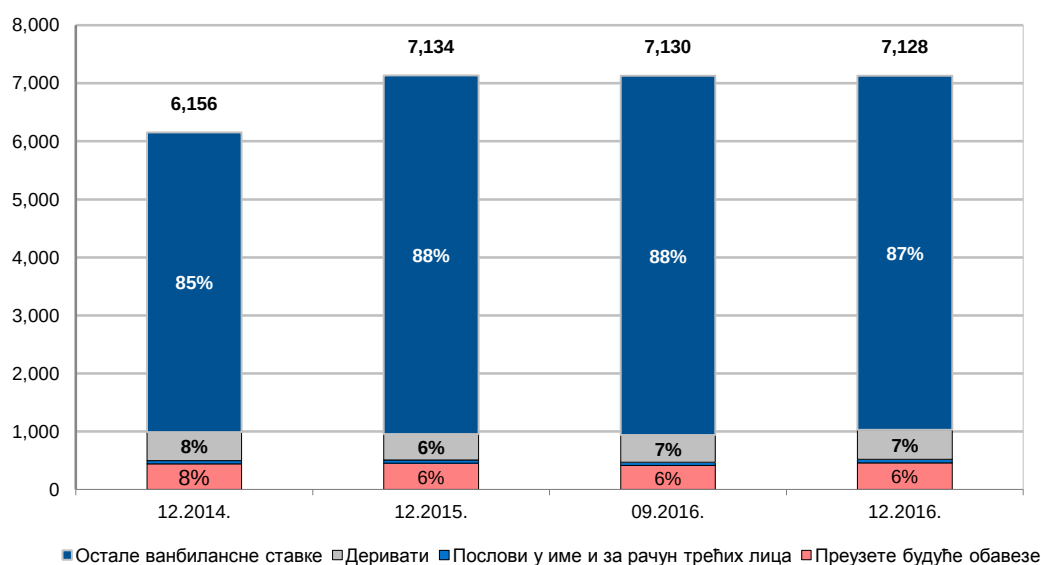
Присутна је висока концентрација, будући да се од укупно 17 банака које имају ове обавезе, издвајају две банке по висини субординираних обавеза са 33,9% свих субординираних обавеза банкарског сектора.

Имајући у виду регулаторна ограничења за укључивање субординираних обавеза у допунски, односно регулаторни капитал, од укупних субординираних обавеза банке су у допунски капитал могле да укључе 48,5% укупног износа.

5. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ

На крају четвртог тромесечја 2016. године укупне ванбилансне ставке на нивоу банкарског сектора износе 7.128,5 млрд дин. и њихов ниво је незнатно смањен у односу на крај трећег тромесечја (за 0,02%), првенствено по основу пада у сегменту Друге ванбилансне ставке (за 95,5 млрд дин.), конкретно у делу Примљене гаранције и друга јемства у корист поверилаца банке и остала ванбилансна актива. У структури ванбиланса банкарског сектора, поред ставке Друге ванбилансне ставке (са уделом од 81,6%), остале значајније ставке су: Деривати са 7,1% и Дате гаранције и друга јемства са 3,8%.

Графикон 5.1. **Ванбилансне ставке**
(у млрд RSD, у %)

Извор: Народна банка Србије.

Ванбилансне позиције и даље остају највише концентрисан сегмент пословања банака у Србији, с обзиром да је на крају посматраног периода банка са највећим износом ванбилансних ставки учествовала са 24,3% у укупним ванбилансним ставкама банкарског сектора и да су вредности Херфиндал-Хиршмановог индекса за све врсте ванбилансних ставки и за укупне ванбилансне ставке изнад 1.000 (1053).

И даље се највећи део свих ванбилансних ставки (89,9%) односи на неризичне позиције и то: примљена материјална средства обезбеђења, примљене гаранције и друга јемства за измирење обавеза дужника банке, кастоди послове и осталу ванбилансну активу.

Део ванбилансних ставки који се класификује (односно који се сматра ризичним) на крају четвртог тромесечја 2016. године је износио 720,4 млрд дин. (повећање за 33,0 млрд дин. односно 4,8%).

На крају четвртог тромесечја 2016. године преузете будуће обавезе¹¹ износиле су 459,1 млрд дин. (повећање за 45,9 млрд дин. односно 11,1% у односу на крај претходног тромесечја) и чиниле су 6,4% укупних ванбилансних ставки (крај претходног тромесечја: 5,8%).

Табела 5.1. **Промене нивоа ванбилансних позиција банкарског сектора Србије**
(у млн RSD, у %)

	износ 31/12/2016	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/09/2016	31/12/2015	30/09/2016	31/12/2015
Дате гаранције и друга јемства	270.018	11.505	-990	4,5%	-0,4%
Потраживања по дериватима	508.318	42.253	61.649	9,1%	13,8%
Преузете и остале неопозиве обавезе	189.053	34.367	7.336	22,2%	4,0%
Хартије од вредности примљене у залог	181.572	20.140	33.468	12,5%	22,6%
Јемства за обавезе	92.821	-836	8.177	-0,9%	9,7%
Друга ванбилансна актива	5.813.861	-95.536	-104.052	-1,6%	-1,8%
Остало	72.819	-13.664	-11.548	-15,8%	-13,7%
Укупна ванбилансна актива	7.128.461	-1.770	-5.959	0,0%	-0,1%

Извор: Народна банка Србије.

¹¹ Дате гаранције и друга јемства, преузете неопозиве обавезе за неповучене кредите и пласмане и остале преузете неопозиве обавезе.

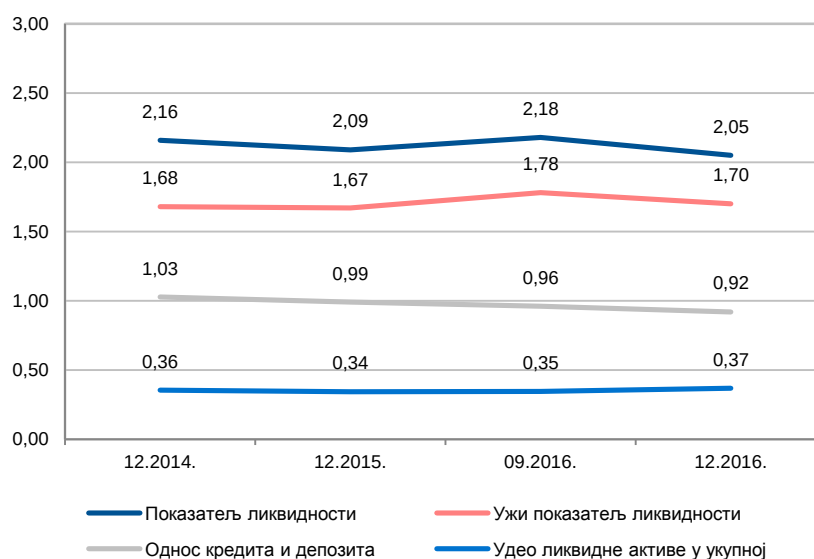
6. ЛИКВИДНОСТ БАНАКА

Дугорочно посматрано банкарски сектор Србије располаже значајним вишковима ликвидних средстава, имајући у виду основне показатеље ликвидности. Просечан месечни показатељ ликвидности банака на крају четвртог тромесечја 2016. године износи 2,05 што је незнатно смањење у односу на треће тромесечје 2016. године (2,18), и знатно изнад регулаторног минимума од 1,0. Ужи показатељ ликвидности на нивоу банкарског сектора износи 1,70 (прописани минимум је 0,7).

Учешће ликвидне aktive у укупној билансној активи банкарског сектора је стабилно, чак и делимично повећано, достижући 36,9% на крају четвртог тромесечја 2016. године.

На крају четвртог тромесечја 2016. године стање пласмана банака по репо трансакцијама са Народном банком Србије је скоро преполовљено у односу на септембар 2016. године, са 65,0 млрд дин. на 33,8 млрд дин. Смањен је и број банака које су пласирале средства у репо трансакције (са 16 на 9). За разлику од репо пласмана, у сегменту државних хартија од вредности, на крају децембра 2016. године, укупна вредност портфолија износи 636,4 млрд дин., за 3,7% више у односу на претходно тромесечје. У структури хартија од вредности, присутан је већ дуже време тренд раста код хартија од вредности деноминираних у еврима, чији удео износи 38,5% (што је за 0,4 п.п. више у односу на претходно тромесечје).

Графикон 6.1. Показатељи ликвидности банкарског сектора

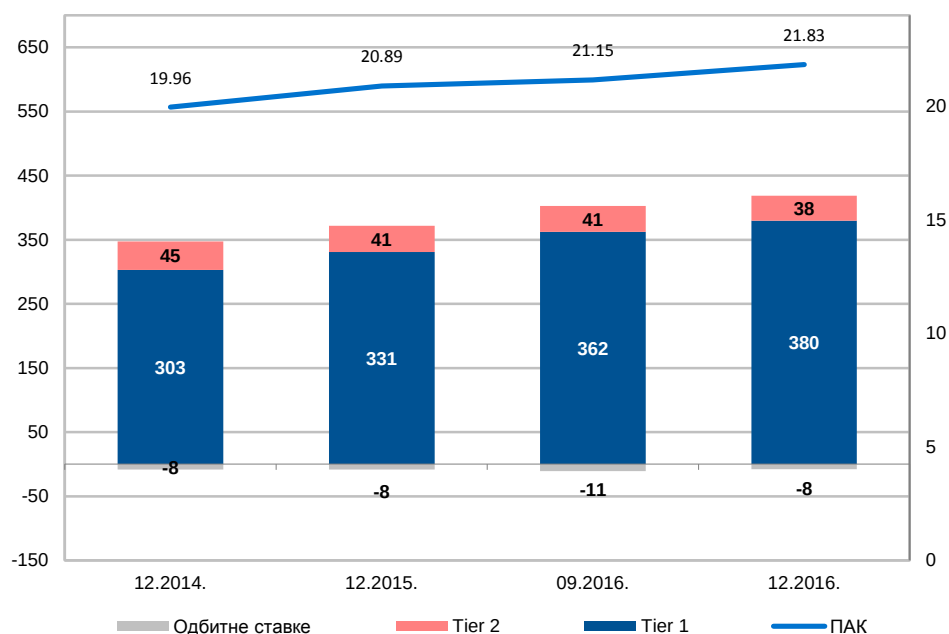

Извор: Народна банка Србије.

7. АДЕКВАТНОСТ КАПИТАЛА

Банкарски сектор Србије је адекватно капитализован, како са аспекта оствареног нивоа показатеља адекватности капитала, тако и у погледу структуре регулаторног капитала. На крају децембра 2016. године, вредност показатеља адекватности капитала на нивоу банкарског сектора Србије износи 21,83% (пораст од 0,68 п.п. у односу на треће тромесечје). Остварена капитална адекватност је значајно изнад прописаног минимума од стране Народне банке Србије (12%), као и изнад минимума дефинисаног Базелским стандардима (8%).

Графикон 7.1. **Регулаторни капитал и ПАК***
(у млрд RSD, ПАК у %)

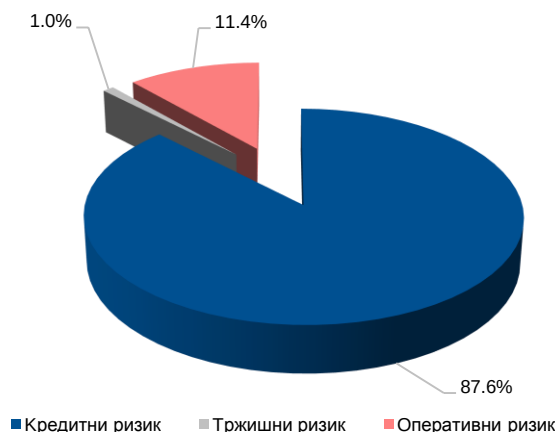

* ПАК = Регулаторни показатељ адекватности капитала

Извор: Народна банка Србије.

Повећање показатеља адекватности капитала за 0,68 п.п. у односу на претходно тромесечје је последица нешто интензивнијег пораста регулаторног капитала (повећање за 4,7%) у односу на раст укупних капиталних захтева (повећање за 1,5%).

Графикон 7.2. Капитални захтеви
(у %)
31. децембар 2016.

Извор: Народна банка Србије.

Током целе 2015. године и 2016. године, регулаторни капитал банкарског сектора исказује тренд умереног повећања. У последњем тромесечју је забележен пораст за 4,7% (у апсолутном износу: 18,5 млрд дин.), док је у целој 2016. години стопа раста била 12,9%.

Структуру регулаторног капитала чине: основни капитал - Tier 1 капитал (као најквалитетнији део регулаторног капитала) са учешћем од 91,5% и допунски (Tier 2) капитал са уделом од 8,5%.

Основни капитал банкарског сектора (пре умањења за припадајући део одбитних ставки од регулаторног капитала) је на крају четвртог тромесечја 2016. године износио 380,0 млрд дин., што је за 4,9% (или 17,9 млрд дин.) више у односу на крај трећег тромесечја. Раст основног капитала банака је резултат ослобађања 32,8 млрд дин. потребне резерве за процењене губитке по основу кредитног ризика.

Након умањења за преостале прописане одбитне ставке од капитала, преостали основни капитал износи 375,8 млрд дин., што је за 19,1 млрд дин. више у односу на крај септембра 2016. године.

Допунски капитал банкарског сектора (пре умањења за припадајући део одбитних ставки од регулаторног капитала), који се превасходно састоји од: субординираних обавеза (57,3%) и ревалоризационих резерви (35,8%), је смањен у односу на крај претходног тромесечја за 2,1 млрд дин. (5,1%) и износи 38,4 млрд дин. Субординиране обавезе које испуњавају услове за укључивање у допунски капитал су смањене за 8,9% (на 22,0 млрд дин.), док су ревалоризационе резерве повећане за 89,8 млн дин. у односу на крај трећег тромесечја. После умањења за преостале

прописане одбитне ставке од капитала, допунски капитал износи 34,7 млрд дин., што је мање у односу на ниво са краја претходног тромесечја за 657 млн дин. (1,9%).

Наставак раста укупне нето кредитне активности банака је у највећој мери условио повећање капиталних захтева за кредитни ризик за 2,2%, што је резултирало порастом укупних капиталних захтева банкарског сектора.

У структури капиталних захтева, доминантно учешће имају капитални захтеви за кредитни ризик (87,6%). Следе капитални захтеви за оперативни ризик са уделом од 11,4%, док је учешће капиталних захтева за тржишне ризике на занемарљиво ниском нивоу од 1%.

У циљу оптимизације пословања, банка су наставиле процес раздуживања у иностранству (*deleveraging*). У односу на претходно тромесечје *leverage*¹² рацио банака је смањен али и даље на задовољавајућем нивоу. На крају четвртог тромесечја 2016. године рачуноводствени билансни капитал је износио 19,51% од укупне билансне суме банака.

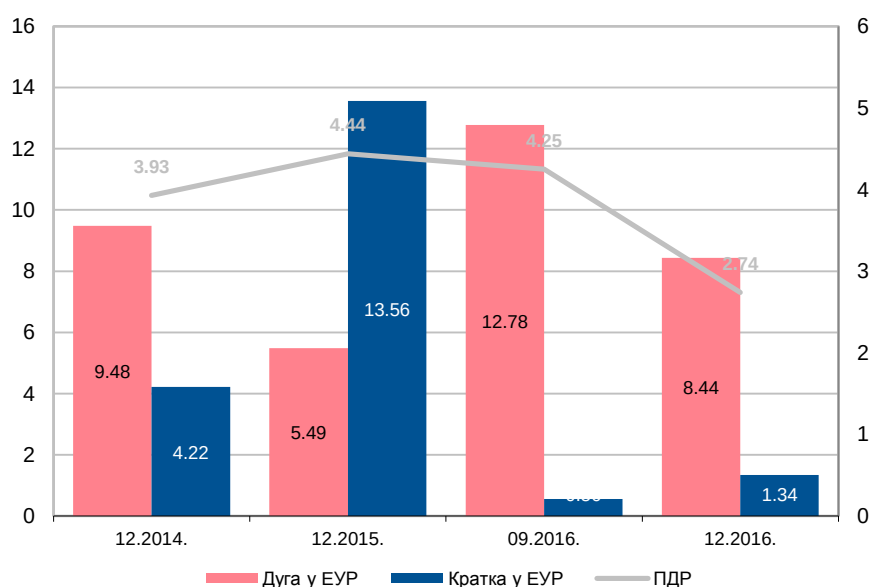
¹² Показатељ односа рачуноводственог (билансног) капитала и билансне активе банака.

8. ДЕВИЗНИ РИЗИК

На крају четвртог тромесечја 2016. године банкарски сектор Србије је исказао дугу отворену девизну позицију у укупном износу од 11,1 млрд дин. (не укључујући позиције у злату). Нето дуга отворена девизна позиција на крају децембра 2016. је евидентирана код 22 банке, док је нето кратка отворена девизна позиција забележена код преосталих 8 банака.

Банке у Србији су на дан 31.12.2016. године исказивале своју нето дугу отворену позицију у еврима и америчким доларима (8,44 и 1,93 млрд дин. респективно), док су у швајцарским францима (1,54 млрд дин.) заузимале нето кратку позицију.

Графикон 8.1. Квартални преглед дуге и кратке девизне позиције за ЕУР и показатељ девизног ризика (у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Показатељ девизног ризика на нивоу целокупног банкарског сектора Србије на крају децембра 2016. године износи 2,74%, осликавајући и овог тромесечја релативно низак ризик у девизном знаку у односу на максимално прописани регулаторни лимит за показатељ девизног ризика (20% вредности капитала банака).

9. РЕГУЛАТОРНЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

У оквиру своје регулаторне надлежности у области контроле пословања банака Народна банка Србије је током четвртог тромесечја 2016. године донела више подзаконских аката.

У току четвртог квартала реализована је Стратегија за увођење стандарда Базел III у Републици Србији. Наиме, Извршни одбор Народне банке Србије је у циљу усклађивања с релевантним правним актима ЕУ на седници одржаној 15. децембра 2016. године, усвојио пакет прописа којим се имплементирају Базел III стандарди у домаћи правни систем и које су објављене у „Службеном гласнику РС“, бр. 103/2016:

- Одлуку о адекватности капитала банке,
- Одлуку о објављивању података и информација банке,
- Одлуку о извештавању о адекватности капитала банке,
- Одлуку о изменама и допунама Одлуке о извештавању банака,
- Одлуку о управљању ризиком ликвидности банке и
- Одлуку о изменама и допунама Одлуке о управљању ризицима банке.

Основни циљеви усвајања ових прописа су повећање отпорности банкарског сектора повећањем квалитета капитала и увођењем заштитних слојева капитала, боље праћење и контрола изложености банке ризику ликвидности, даље јачање тржишне дисциплине и транспарентности пословања банака у Републици Србији објављивањем свих релевантних информација о пословању банке, као и прилагођавање извештајног система новим регулаторним решењима.

Поред наведеног, током четвртог тромесечја 2016. године донети су и следећи подзаконски акти:

- У октобру 2016. године, Извршни одбор Народне банке Србије је усвојио Одлуку о изменама и допунама Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС“, бр. 85/2016) у циљу дугорочног обезбеђења стабилности износа и квалитета капитала банака потребног за покриће свих ризика којима су изложене или могу бити изложене у свом пословању, и то прописивањем услова за искључивање из обрачуна регулаторног капитала одређених елемената капитала; и
- У новембру 2016. године, Извршни одбор Народне банке Србије је усвојио Одлуку о изменама и допунама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке („Службени гласник РС“, бр. 91/2016). Измењена је дефиниција рефинансирања потраживања на начин да се под тим појмом подразумева, поред одобравања новог пласмана банке ради измирења дела или целог износа постојеће обавезе коју дужник има према банци, и одобравање новог пласмана банке ради измирења дела или целог износа постојеће обавезе коју дужник има према другом правном лицу коме је уступљено потраживање према том дужнику.